

Inhoud

Voorwoord

Trends en ontwikkelingen

Fysiek domein
Sociaal domein
Economisch

Stedelijke opgave

Centrum

Gebiedsidentiteit
Highlights

Haarlem Noord

Gebiedsidentiteit
Highlights

Haarlem Oost
Waarderpolder

Gebiedsidentiteit
Gebiedsidentiteit
Highlights

Schalkwijk

Gebiedsidentiteit
Highlights

Zuid West

Gebiedsidentiteit
Highlights

[voorwoord]

Werken vanuit de maatschappij

Betrokken burgers zijn van alle tijden, maar het is juist nu dat we leven in een tijd van een snel veranderende netwerksamenleving. Mede dankzij nieuwe technologieën ontstaan er nieuwe verbanden. Deze verbanden beperken zich niet tussen bewoners onderling, maar breiden zich makkelijk uit tot tijdelijke coalities met instellingen of bedrijven.

Waar vroeger de gemeente automatisch de voortrekkersrol nam, is deze niet meer vanzelfsprekend. Bewoners en ondernemers zijn mondig en vaardig genoeg om het heft in eigen hand te nemen, en vragen nu soms simpelweg aan de gemeente hen niet voor de voeten lopen met allerlei regels. Of ze vragen om ondersteuning in de vorm van bijvoorbeeld een plek waar zij hun initiatieven kunnen ontplooien.

Naast deze ontwikkeling speelt de overgang van het sociaal domein waarbij meer taken naar de gemeente gaan, die voor minder geld moeten worden uitgevoerd. In tijden van forse bezuinigingen kán de gemeente niet meer alles zelf doen. De gemeente heeft die betrokken burgers ontzettend hard nodig.

Deze ontwikkelingen in de samenleving en de roep om slimmer en efficiënter werken vragen om een manier van werken die we in ambtelijk jargon 'gebiedsgericht werken' noemen. Dit is een manier van werken waarbij de maatschappelijke opgaven leidend zijn in ons denken en doen. Handelen vanuit 'kokers' en belangen van verschillende organisatieonderdelen zijn ondergeschikt aan de vraag uit de maatschappij.

Sinds 1 mei 2013 zijn de hoofdafdelingen Wijkzaken en Stedelijke Projecten samengevoegd tot één nieuwe afdeling: Gebiedsontwikkeling en Beheer (GOB). Met deze nieuwe afdeling willen we meer slagkracht in de gebieden van Haarlem realiseren.

Gebiedsgericht werken vraagt om medewerkers die zich in de gebieden begeven in plaats van achter hun bureau. Die de oog- en oorfunctie van de gebieden zijn, initiatieven aan elkaar verbinden, een strategische visie op een gebied formuleren en slimme combinaties maken tussen projecten en beleidsinitiatieven.

Het vraagt ook een nauwe samenwerking met onze partners in de wijken zoals: woningbouwcorporaties, welzijnsinstellingen, politie en zorginstellingen. De gemeente biedt de kaders en doelstellingen, de uitvoering ligt voor een deel bij de partners.

De gebiedsopgaven bepalen de koers van de uitvoering van het gemeentelijk beleid en stellen ons in staat toe te zien op de voortgang ervan. De programma's worden jaarlijks vastgesteld en kunnen daarom snel inspelen op wat nodig is in de wijken.

De opgave en projecten in deze bundel vormen de basis van deze nieuwe manier van werken. Samen voor de stad!

Bernt Schneiders

Burgemeester
Gemeente Haarlem

[kop]Trends en ontwikkelingen in het fysieke domein

Inleiding

Haarlem heeft enorme ambities en wensen, meer dan vijftig beleidsdocumenten omvatten die gewenste effecten. Allemaal input voor de gebiedsprogramma's. Maar naast die ambities spelen gebiedskenmerken en (landelijke) trends en ontwikkelingen een onderschatte rol in de gevraagde opgaven voor Haarlem. Als het om die trends gaat dan hebben we het over een hoogstwaarschijnlijke situatie in 2040 of 2050. Houd je rekening met die ontwikkelingen dat betekent innovatie en adaptatie in gebiedsontwikkeling.

Bijvoorbeeld op het gebied van:

Demografie en groei

Het inwonertal in Nederland zal blijven toenemen. Driekwart van die groei zal plaatsvinden in de 27 grote gemeentes. In Haarlem wordt verwacht dat het inwoner aantal groeit met ruim 10%. In 2040 herbergt Haarlem dan 177.800 inwoners. In deze perioden neemt het aandeel van de jonge bevolking (0-19 jaar) gestaag af, terwijl het aandeel ouderen (65 jaar en ouder) verder toeneemt. De druk op de woningbouw neemt ook de komende jaren niet af, niet alleen door de verwachte groei maar ook omdat het aantal eenpersoonshuishoudens zal toenemen (ouderen en singles).

Gebiedsontwikkeling en omgevingsstelsel

Net als vele andere westerse landen staat Nederland voor een complexe ruimtelijke opgave: de economische vitaliteit, leefbaarheid, veiligheid en ruimtelijke kwaliteit moeten constant worden verbeterd in een tijd dat de bevolking vergrijsd, de mobiliteit en de internationale concurrentie toenemen, het klimaat verandert, de economie onder druk staat en steeds meer mensen in steden willen wonen. Dit vraagt om een integrale benadering van verschillende disciplines: milieu, water, toekomstgericht bouwen, regionale economie, mobiliteit en bereikbaarheid, veiligheid. De totale omgevingswaarde wordt steeds belangrijker voor integrale gebiedsontwikkeling.

In de lijn van deze ontwikkeling gaat het Omgevingsrecht fundamenteel op de schop. Tientallen wetten worden vereenvoudigd, gemoderniseerd, versoberd en uiteindelijk gebundeld in één nieuwe omgevingswet. Hiermee wordt de wetgeving doelmatiger en efficiënter. Daarnaast is de gedachte dat het een procesverbetering oplevert waardoor de kwaliteit en doorlooptijd van de projecten verbetert.

De recessie brengt een verschuiving met zich mee van gebiedsontwikkeling door ontwikkelaars naar één met beleggers. Jarenlang lag de focus in op de potentie/kansen en winstmarge. De gewijzigde economische omstandigheden maken een heroriëntatie noodzakelijk. Er ligt een grote opgave voor de overheid om ten behoeve van de samenwerking met beleggers, banken en consumenten een stap te maken naar een risico reducerende gebiedsontwikkeling. Zekerheden en het terug dringen van risico's is belangrijker geworden dan winstmarges

Wereldeconomie en innovatiebeleid

Nu investeren in innovatie beleid, met name in vergroening, verbetert onze verslechterende concurrentiepositie. De landelijke trend vraagt daarom onder andere meer investering in een duurzaam gebouwde omgeving die bijdraagt aan een groene economie.

Nationale Adaptatiestrategie

In het Deltaprogramma ligt de focus op waterveiligheid, zoetwatervoorziening en het klimaatbestendig maken van steden. Daarmee zijn de overheersende gevolgen van klimaatverandering al behoorlijk gedekt. Niettemin vraagt de Nationale Adaptatiestrategie, die in

2017 gereed moet komen, om een breder inzicht in de risico's voor Nederland als gevolg van klimaatverandering. De volgende aanvullende aandachtsgebieden worden voorgesteld: energievoorziening, infrastructuur en transport, ICT, gezondheid en natuur.

Informatie en Communicatie Technologie

ICT is een breed begrip, het omvat het hele spectrum van gebruikersinterface (computer, mobiele telefoon, televisie) tot infrastructuur (internet, publicatiesystemen, servers, databases, netwerkkabels) en van functionaliteit (informatie, interactie, transactie) tot inhoud (gegevens, programma's).

De innovaties op dit gebied spelen ook een belangrijke rol in de ruimtelijke ordening. Beter aansluiten van het ICT-beleid op de strategische behoefte uit de organisatie en het beter aansluiten op de nieuwe werkelijkheid (gebruik internet bij inspraak/participatie, verplichte digitale ondertekening van de gemeenteraad en digitale, interactieve en uitwisselbare ruimtelijke plannen).

Daarnaast zet het ministerie van BZK het Open Data systeem op voor overheden. Open data kan, mits juist ingezet, bijdragen aan transparantie, efficiëntie en innovatie van overheid en bedrijfsleven. Met open data kunnen programmeurs laagdrempelig, goedkoop en flexibel informatie uit verschillende bronnen combineren. Het mixen van informatie maakt nieuwe diensten en inzichten mogelijk: diensten die anders te duur zouden zijn, diensten die anders technisch niet te realiseren zijn, wetenschappelijk onderzoek en inzichten, betere beslissingen door burgers en organisaties en data-eigenaren zijn minder tijd kwijt met het aanbieden en op maat maken van informatie.

De kracht van multimodale knooppunten

Knooppunt-ontwikkeling draagt bij aan een betere afstemming van infrastructuur en verstedelijking en is op langere termijn zeer waarschijnlijk een duurzame keuze.

In de afgelopen tien jaar is het aantal banen en inwoners op en rond locaties waar verschillende manieren van vervoer met elkaar verknoopt zijn, zogenaamde 'multimodale knooppunten', toegenomen. Dit komt vooral omdat er door verbeteringen in infrastructuur en het vervoersaanbod veel van dit soort knooppunten zijn bijgekomen. De groei van het aantal banen was langs snelweglocaties of locaties met goed ketentransport beduidend groter. Zaken als ligging ten opzichte van de binnenstad en ten opzichte van andere knooppunten zijn van belang voor het succes van multimodale knooppunten. Het benutten van knooppuntlocaties gaat, zelfs als alle randvoorwaarden in orde lijken, nog niet altijd vanzelf. Haarlem doet tot op heden nog te weinig met deze landelijke trend en duurzame keuze.

[kop]Trends en ontwikkelingen in het sociaal domein

Nederland staat aan de vooravond van een ingrijpende herinrichting van de verzorgingsstaat. Het beleid en uitvoering op het terrein van werk en inkomen, onderwijs, jeugd(zorg) en welzijn komen in handen van de gemeente. Deze decentralisaties staan aan de basis van de dienstverlening van de toekomst. Deze nieuwe dienstverlening vraagt een andere rol van de overheid en van de burgers zelf.

Overdracht van taken aan de gemeenten

De transitie van taken in het sociaal domein betekent een grote verandering die veel van alle betrokkenen vraagt en die daardoor niet snel gerealiseerd kan worden. Het vraagt om veranderingen op veel vlakken:

- in de verhouding tussen de overheid en haar burgers;
- in de verhouding tussen burgers onderling;
- in de samenwerking tussen professionele partners in de stad;
- en in de verhouding tussen de professionele partners met de overheid.

Eigenkracht en zelfredzaamheid

De rol van de lokale overheid wordt kleiner en de gemeente doet in toenemende mate een beroep op de zelfredzaamheid van mensen en hun sociale omgeving (familie, vrienden, burens) bij het bieden van oplossingen voor sociaal-maatschappelijke vragen. De stad moet meer zelf doen, ook wel aangeduid met participatiesamenleving.

Voorkomen is beter dan genezen

Naast het bevorderen van eigen kracht en zelfredzaamheid is er een andere belangrijke ontwikkeling: het investeren in preventie om zo escalatie van problemen en het beroep op duurdere voorzieningen te voorkomen. Met name preventie past goed bij een wijkgerichte aanpak. De sociale wijkteams zijn hier een voorbeeld van.

Er zijn drie partijen die een rol spelen in het sociaal domein: de Haarlemmers, de gemeente en de professionele partners. Voor alle drie geldt dat er wat anders van ze gevraagd wordt dan voorheen.

Veranderingen voor de Haarlemmers

Van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving. Dat gebeurt niet zomaar. Daarom wordt de komende jaren fors geïnvesteerd in een verandering van gedrag van Haarlemmers. Ze worden gestimuleerd om meer zelf de regie te pakken en na te denken over mogelijke oplossingen. Er wordt minder gekeken naar wat mensen niet kunnen en meer naar wat mensen wél kunnen.

Daarnaast stimuleert de gemeente Haarlemmers om – al dan niet met hulp – zelfstandig te blijven functioneren. Dat betekent meer zorg aan huis, minder zorg in instellingen.

Zelf de regie houden over je leven en langer zelfstandig blijven is alleen mogelijk als burgers ook meer voor elkaar willen betekenen.

Veranderingen voor de gemeente

De gemeente zal in haar taak te zorgen voor het welzijn van de Haarlemmers ook een andere rol aan moeten nemen. Ze zal niet meer alles zelf doen maar een meer regisserende rol nemen. Dat doet ze

door wel duidelijke kaders en doelen te formuleren maar de invulling daarvan over te laten aan de professionele partners en burgers in de stad. Aan de andere kant is het een faciliterende rol, bijvoorbeeld ten aanzien van het versterken van vrijwilligerswerk en mantelzorg. Maar ook door initiatieven uit de stad, van bewoners en organisaties ruimte te bieden. Een gebieds- en omgevingsgerichte aanpak sluit daarbij goed aan.

Veranderingen voor partners in de stad

De gemeente gaat niet meer over het hoe. Die vraag laat ze over aan de partners in de stad. Partners zijn gezamenlijk aan zet om de best passende oplossingen te vinden. Dat betekent dat de gemeente de effecten en doelen met de partners in het sociaal domein actualiseert en aanscherpt op zo'n manier dat partners ook in staat zijn met elkaar de gevraagde bijdrage te leveren. Het betekent dat zij meer en efficiënter moeten gaan samenwerken.

Meer samenhang tussen fysiek en sociaal

Dat mensen meer op eigen kracht moeten oplossen, betekent dat Haarlemmers langer zelfstandig thuis blijven wonen. Ze organiseren hun zaken als zorg, omgevingskwaliteit en duurzaamheid steeds meer zelf, als individu of groep. De toegang tot intramurale voorzieningen – waarbij mensen in een zorginstelling wonen – wordt door het Rijk steeds verder aangescherpt. Partners in de stad gaan meer samen werken om de schaarse middelen effectief en efficiënt in te zetten. Dit zorgt ervoor dat ook voor de gemeente de samenhang tussen het fysieke en sociale domein steeds intensiever wordt.

Het langer zelfstandig blijven wonen stelt eisen op sociaal vlak maar ook op fysiek vlak, namelijk aan de inrichting van de openbare ruimte en de toegankelijkheid van woningen en voorzieningen.

Denken vanuit de eigen kracht en zelfredzaamheid van burgers en buurt vraagt om meer wijkgericht werken van de gemeente. Bij deze omvorming van het sociaal domein past de trend van de ontwikkeling van de gebieds- en omgevingsgerichte aanpak. Dat betekent buurtteams, sociale teams en interventieteams die zich richten op vragen van burgers in buurten met als doel beter op elkaar afgestemde dienstverlening aan burgers die het alleen niet redden. Het sociale wijkteam ondersteunt bij individuele en collectieve vragen uit de buurt, op zo'n manier dat de burger meer grip krijgt op zijn leven. Deze wijkgerichte aanpak brengt zorg en welzijn niet alleen dicht bij de burger; het is ook nodig omdat burgers in toenemende mate hun omgeving zullen moeten betrekken bij het vinden van oplossingen. De verbinding met de buurt is daarbij van belang.

In Haarlem zijn onlangs twee wijkteams gestart; in Schalkwijk en Oost. In 2014 volgen twee andere wijken.

[kop]Trends en ontwikkelingen economische pijler

Tot 2008 was er sprake van een bijna ononderbroken economische groei. In de periode 1970 tot en met 2007 was de reële economische groei gemiddeld 2,7% per jaar. Met de crisis, die begon in 2008, is aan die groei een eind gekomen. De reële economische groei is sindsdien gemiddeld 0,1% per jaar. We zullen niet makkelijk terugkeren naar het hoge niveau van daarvoor.

Trends

Met de crisis als achtergrond, zien we de komende jaren een aantal economische trends op ons afkomen:

- De opkomende BRIC -landen (Brazilië, Rusland, India en China) met een push-economie (productie van multinationals in lage lonen landen met afzet over de hele wereld (bijvoorbeeld Apple)) versus de pull-economie (lokale productie meer op maat van de consument (voorbeeld 3D printing)).
- Vergroening en verduurzaming van de economie
- Aantrekkingskracht van stedelijke regio's door een hoogwaardig woonmilieu. Hier ontstaat ook een goed ondernemersklimaat.
- Internationalisering; alle soorten van toerisme, tot expats, tot internationale netwerken van bedrijven en Internetmogelijkheden. Hiertegenover staat Europese desintegratie.
- Werklocaties: automatisering, schaalverkleining en leegstand kantoren
- De detailhandel staat onder druk door internetwinkels.

De Nederlandse economie

Als de export zich gunstig ontwikkelt en de bedrijfsinvesteringen zich enigszins herstellen wordt voor de komende jaren in Nederland een lage economische groei verwacht, voor de steden niet meer dan 1-1½%.

Er is echter ook een aantal problemen:

De consumptie blijft achter; mensen geven te weinig uit om de economie de impuls te geven die nodig is. De schuldenpositie, voor zowel landen, steden als individuen is een bedreiging als economische groei laag blijft en zal voor Nederland en Europa op de begroting drukken. Nederland is voor economische groei bovendien sterk afhankelijk van zijn export. De arbeidsproductiviteit is laag, het verdienvermogen en de innovatiekracht ook. Daar komt bij dat er een mismatch is op de arbeidsmarkt. De werkloosheid is sterk opgelopen tot bijna 8,6% van de beroepsbevolking. Voorlopig is er nog geen sprake van een daling van het werkloosheidscijfer. Daarnaast krimpt de beroepsbevolking, waardoor op termijn vraag en aanbod op de arbeidsmarkt scheef lopen; er is een tekort aan werknemers in de technische beroepen. En tegelijk is er een overaanbod in de detailhandel, de overheid, de bouw en de financiële sector.

Haarlem in de MRA

De Haarlemse economische positie moet worden bekeken vanuit de Metropool Regio Amsterdam. De MRA heeft de ambitie om tot de top 5 van economisch sterkste regio's ter wereld te behoren. Dit is haalbaar door de sterke uitgangspositie van de MRA:
de Randstad is vijfde op de ranglijst van Bruto Regionaal Product in Europa
de MRA is vierde op de ranglijst van een goed internationaal vestigingsklimaat
Nederland staat in de top-tien van meest welvarende landen
universiteiten en patenten hebben goede klasseringen
we hebben een aantal sterke sectoren: handel en logistiek, financiële producten, elektronica, petrochemie, food & flowers.

Wat betekent dit voor Haarlem

Haarlem doet het beter dan het landelijk gemiddelde door een goede koopkracht. Toch is er maar een zeer beperkte economische groei. Haarlem heeft 70.000 banen terwijl de beroepsbevolking bestaat uit 80.000 inwoners. Deze mensen werken grotendeels buiten de stad, maar wel binnen de MRA.

Haarlem heeft een heel diverse economie met een sterke publieke sector maar ook een groot aandeel zakelijke dienstverlening, zorg, creatieve industrie en toerisme. Haarlem is niet alleen aantrekkelijk voor toeristen; de stad is ook aantrekkelijk om te wonen en voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf. Er staan relatief weinig kantoren, panden voor detailhandel en panden op bedrijventerrein leeg.

Welke opgaven liggen er voor Haarlem?

Haarlem moet onmiskenbaar meedoen met de MRA vanwege de economische afhankelijkheid (25.000 inwoners hebben een baan elders in de MRA). Daartegenover staat de bijdrage die het levert aan de MRA (hoogwaardig woonmilieu, toerisme, creatief, 3D project). Daarnaast moet de economie in de Waarderpolder worden gekoesterd. Daar zit de innovatieve kracht en de harde kern van de Haarlemse economie.

Het stimuleren van de aantrekkelijkheid van het ondernemersklimaat en internationaal milieu is een andere opgave (hotels, een internationale school, cultuur, dienstverlening, woonmilieus, groen in en om de stad). Daarom is het monitoren en meebewegen met werklocaties en -voorzieningen een belangrijke factor de komende jaren. Denk aan kantoren, detailhandel, hotels, bedrijfsverzamelgebouwen, mobiliteit en bereikbaarheid. Daarbij moet ook ruimte worden gemaakt voor nieuwe werkvormen, zoals het woon-werken. Dat kan worden ingebed in omgevingsplannen. Voor het behoud van werkgelegenheid en de dynamiek heeft de gemeente er baat bij om via acquisitie en accountmanagement het zittende bedrijfsleven goed te kennen, te faciliteren en behouden. Tegelijkertijd wil de gemeente ook nieuwe bedrijven aantrekken die bijdragen aan de Haarlemse economie.

Stedelijke opgave

Voor welke opgave staat de stad Haarlem? Hieronder een samenvatting van de tien programmadoelstellingen die voor de hele stad gelden, ook voor alle afzonderlijke gebieden. De volledige beschrijving staat in de Programmabegroting 2014.

Burger en bestuur

Werken aan een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlemmers en een internationaal georiënteerd bestuur vormt de missie van dit programma. Belangrijk is dat het bestuur zichtbaar is voor de stad en het vertrouwen geniet van de inwoners. Alleen dan is het mogelijk om met bewoners en partners samen te werken.

Veiligheid vergunningen en handhaving

Haarlem is een veilige stad en dat moet zo blijven. De afgelopen jaren heeft de gemeente zich samen met haar partners actief ingezet voor duurzame sociale en fysieke veiligheid voor alle Haarlemmers en bezoekers. Voor 2014 en verder stelt de raad structurele middelen beschikbaar om dit beleid voort te zetten. Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving trekt de overheid zich zoveel mogelijk terug en meer verantwoordelijkheid bij vergunninghouders, de burgers en ondernemers.

Welzijn, gezondheid en zorg

Haarlem is een sociale en betrokken stad waarin iedereen mee kan doen en meetelt, ongeacht beperking of kwetsbaarheid. Het uitgangspunt voor meedoen is de eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van mensen. Voorwaarde daarbij is dat Haarlemmers zich ook betrokken voelen bij elkaar en bij de samenleving. De inzet van de gemeente is slechts één van de factoren die invloed heeft op welzijn en sociale kwaliteit.

Jeugd, onderwijs en sport

De hoofddoelstelling van programma 4 is dat jeugd van 0 tot 24 jaar in Haarlem zich ontwikkelt en in staat is deel te nemen aan de samenleving. Dit programma maakt het voor de jeugd mogelijk om veilig op te groeien met goede kansen voor een optimale ontwikkeling op school en in de vrije tijd. Op het terrein van sport gelden de doelstellingen voor een bredere doelgroep dan alleen de jeugd.

Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling

De hoofdcoers van dit programma richt zich op behouden en ontwikkelen van een stedelijk en hoogwaardig woonmilieu. Haarlem wil hiermee uitdrukken dat zij een stad wil zijn (en blijven) waar ontmoeting en stedelijk leven centraal staan. De opdracht is om te werken aan een klimaat neutrale stad, aan duurzame ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en goede bereikbaarheid en versterking van de kwaliteit van groen en water.

Economie, cultuur, toerisme en recreatie

Haarlem kiest ervoor het economische, culturele en recreatieve klimaat samen met het bedrijfsleven, de partners van de culturele instellingen, recreatieve organisaties en het verenigingsleven vorm te geven. De rol die de gemeente hierin kan spelen is er één van regievoerder, samenwerkingspartner

en de partij die faciliteert. De Economische Agenda benadrukt de groeimogelijkheden bij de topsectoren in de stad: toerisme, creatieve industrie, zakelijke dienstverlening, zorg en het stimuleren en faciliteren van ondernemerschap.

Werk en inkomen

De hoofddoelstelling is zoveel mogelijk Haarlemmers financieel en economisch onafhankelijk te laten zijn. Voor inwoners die niet kunnen voorzien in hun eigen inkomen biedt de gemeente een financieel vangnet met tijdelijke inkomensondersteuning. Het uitgangspunt is dat de Haarlemmer op eigen kracht zijn of haar problemen oplost in het sociale domein; de gemeente stimuleert en faciliteert. De kerntaken van de gemeente richten zich op dienstverlening bij inkomen en dienstverlening bij schulden. Voor werk, scholing en zorg wordt doorverwezen naar de daarvoor toegeruste partners.

Bereikbaarheid en mobiliteit

De hoofddoelstelling is een veilig, duurzaam en goed bereikbare stad. De bereikbaarheid en mobiliteit in Haarlem worden verduurzaamd door het plaatsen van elektrische laadpalen, het uitbreiden van het fietsnetwerk en het stimuleren van deelautogebruik. Dit zorgt voor een klimaat neutrale en hoogwaardige omgeving.

Kwaliteit fysieke leefomgeving

Een kwalitatief goede openbare ruimte is één van de dragers van Haarlemse wijken. Naast adequate voorzieningen en een goed woningaanbod is de openbare ruimte het verbindende element dat een wijk haar karakter geeft. Het doel van dit programma is een beter leefmilieu en een duurzame kwaliteit en beheer van de stad.

Financiën/algemene dekkingsmiddelen

In dit programma werkt de gemeente aan een gezonde financiële positie met verantwoorde gemeentelijke lasten.

Identiteit

SCHALKWIJK

Schalkwijk is de grootste Haarlemse naoorlogse uitbreidingswijk. De eerste bebouwing startte op 1 december 1959. Inmiddels bestaat Schalkwijk ruim vijftig jaar. De wens voor de komende jaren is om de wijk een kwalitatief betere woonwijk te maken. Schalkwijk heeft al enorm veel plussen. Denk aan de hoeveelheid groen in en om de wijk, speelruimte, scholen, sportclubs en winkels. Afgelopen jaren is er veel aan onderhoud gedaan van de parken, de komende jaren gaat het om beheer van die parken. Je kunt in Schalkwijk opgroeien, maar ook oud worden. Stichting St. Jacob is al op verschillende locaties aanwezig in de wijk en ontwikkelt ook plannen voor nieuwe ouderenhuisvesting. En de bereikbaarheid van Schalkwijk en de voorzieningen in de wijk is ook goed.

Schalkwijk is het grootste stadsdeel in de gemeente Haarlem en beslaat zo'n 25 procent van het totale grondgebied van de gemeente. Schalkwijk ligt in het zuidoosten van Haarlem en wordt omsloten door water: door de Ringvaart aan de zuid- en oostzijde en door het Spaarne aan de westzijde. De Schipholweg vormt de noordgrens.

De wijk bestaat grotendeels uit nieuwbouw vanaf de jaren zestig, maar kent ook historische bebouwing zoals langs de Noord- en Zuid Schalkwijkerweg. In dit gebied wonen ongeveer 32.000 mensen en er zijn 9.800 arbeidsplaatsen.

Opbouw

Schalkwijk is opgebouwd uit vier wijken (Europawijk, Boerhaavewijk, Meerwijk en Molenwijk) rond een stadsdeelcentrum. De wijken worden van elkaar gescheiden door groengebieden en een gebied met uitsluitend werkfuncties zoals kantoren en het Kennemer Gasthuis. Om de wijk ligt een groene zoom.

Schalkwijk is ontwikkeld met het idee dat het als solitair stadsdeel zou moeten kunnen functioneren. Deze losse positie resulteert in de huidige gebrekkige verbindingen met de rest van de stad waardoor het gevoelsmatig voor veel mensen geen onderdeel uit van de rest van de stad uitmaakt.

Kenmerken

Het gebied heeft alle kenmerken die zo typisch zijn voor een naoorlogse uitbreidingswijk. Het gebied is ruim en groen van opzet en de verschillende functies (wonen, werken, winkelen en recreëren) zijn van elkaar gescheiden. De woningen bestaan uit een mix van hoog- en laagbouw. Doordat veel woningen in korte tijd zijn gebouwd, is er weinig variatie in woningaanbod. Het gevolg is een nogal eenzijdige samenstelling van de bevolking.

Het gebied kent weliswaar veel openbare ruimte en groen maar is door de vaak beperkte relatie met de bebouwing vaak anoniem, rommelig en onoverzichtelijk.

De scheiding van functies maakt dat de werk- en winkelgebieden in de avonden vrijwel uitgestorven zijn en daarmee kunnen die plekken sociaal onveilig zijn.

De betrokkenheid van de bewoners met hun wijk is doorgaans hoog. Alle vier de afzonderlijke wijken worden vertegenwoordigd door een eigen wijkraad.

De bevolkingssamenstelling in Schalkwijk is multicultureel en de vergrijzing is relatief hoog: zestig procent van de inwoners is autochtoon, tien procent is westers allochtoon en dertig procent heeft een niet-Westers allochtone achtergrond.

Voorzieningen

In het hart van Schalkwijk ligt een groot overdekt winkelcentrum met meer dan 125 winkels; onder dit dak huizen onder andere Albert Heijn, Blokker, DekaMarkt, HEMA en Vroom & Dreesmann, en ook een vestiging van de Bibliotheek Zuid-Kennemerland. De snelle busverbinding Zuidtangent (lijn 300) verbindt Schalkwijk met de Haarlemse binnenstad en station Haarlem en in de andere richting met Vijfhuizen, Hoofddorp, Schiphol, Amstelveen en Amsterdam-Zuidoost.

Schalkwijk heeft een groot aantal sportvelden, verenigingen en andere sportvoorzieningen. In Schalkwijk ligt het Kennemer Gasthuis, locatie Zuid met polikliniek.

Opgave

Sociaal

Jeugdcriminaliteit vormt een aandachtspunt in Schalkwijk. Vanuit de opgave sociale veiligheid zet Schalkwijk hoog in op het terugdringen van jeugdoverlast, woninginbraken en criminaliteit in zijn algemeenheid. In 2013 is een start gemaakt met het aanpakken van de zogenoemde top 25 jeugddcriminelen in Schalkwijk. Voor de aanpak wordt gewerkt aan enerzijds stimulerende maatregelen en anderzijds is er een handhavings- en veiligheidsstrategie. Om tot een oplossing te komen is samenwerking met alle partijen een voorwaarde. Allereerst vanuit de jongeren zelf; zij moeten bereid zijn mee te werken aan een oplossing. Als het gaat om stimulerende maatregelen denken we aan het bieden van perspectief richting leer- en werk trajecten en huisvesting. Op gebied van handhaving geldt een lik-op-stuk beleid. Wie de regels overtreedt wordt gestraft. Om de leefbaarheid en veiligheid in de wijk op peil te houden, gaat het vaak over kleine dingen, om onderhoud, of het tijdig melden van kapotte lantarenpalen, maar ook voorlichting over veiligheid in en rondom het huis.

Een andere opgave is het versterken van de sociale samenhang in de wijken, hiertoe worden bewonersactiviteiten en vrijwilligersorganisaties ondersteund. In Schalkwijk is de betrokkenheid en deelname aan groenonderhoud enorm groot. De gemeente faciliteert dit met zaken als gereedschap, en een keet. Er is ruimte om dingen aan te pakken. Mooie voorbeelden van reeds aangepakt groen is het Heempark en de Meerwijkplas. De komende tijd wordt onderhoud van de Poelbroekpolder opgezet.

Ook worden bewoners ondersteund met budgetten voor projecten die als doel hebben bewoners met elkaar te verbinden, zoals steun voor de Kunstschatten van Schalkwijk. Op formelere grond worden sommige ontwikkelingen in het gebied financieel ondersteund. Dat gebeurde bijvoorbeeld bij sportclub Olympia. Met de financiële bijdrage konden zij een professional inhuren om hen te helpen bij het opzetten van een nieuw bestuur.

Fysiek

Schalkwijk kent een nogal eenzijdige bevolkingssamenstelling. De komende jaren wordt ingezet op een duurzaam en gedifferentieerd woningaanbod. Dit trekt specifieke, lees 'meer koopkrachtige', doelgroepen aan, en dat bevordert de doorstroming op de woningmarkt. In Schalkwijk is op veel plekken nog ruimte voor bebouwing. Dat gebeurt al bij de Entree, maar ook andere locaties liggen in het verschiet, zoals Belcanto, de Poort van Boerhaave, de Italiëlaan en Meerwijk-centrum, de Bernadottelaan, de Aziëweg. De eerlijkheid gebied te zeggen dat door de recessie het tempo wat lager ligt, maar de ontwikkelingen zijn zeker niet tot stilstand gekomen.

Het visitekaartje van Schalkwijk is de grote hoeveelheid openbare ruimte. Maar veel van die openbare ruimte bestaat uit beplanting en waterwegen waar je niet veel mee kunt en die bovendien veel onderhoud vergen. De wens is dan ook om die ruimte aantrekkelijker, gebruiksvriendelijker en toegankelijker te maken. En ook hierin is het de bedoeling de bewoners meer bij de aanpak te betrekken. Behalve gebruiksvriendelijker wordt ook gekeken naar het ecologisch beheer van de openbare ruimte. Hiervoor worden beheerplannen opgesteld, zodat in het groen ook ruimte is voor meer biodiversiteit. Er zijn al plannen voor het Engelandpark en het Heempark, maar ook voor de Amerikavaart.

Economie

Op economisch vlak wordt ingezet op een menging van functies waarbij meer woonfuncties in de werkgebieden worden gebracht en in de wijken de wijk economie verder wordt gestimuleerd. Schalkwijk telt meer bedrijven dan de Waarderpolder. Veel mensen werken vanuit huis. De komende tijd wordt gekeken hoe de gemeente en partners deze kleine ondernemers kunnen faciliteren om door te groeien. Denk bijvoorbeeld aan netwerkbijeenkomsten of huisvesting in de vorm van kleine units, of broedplaatsen. Een ander belangrijk project is Schalkstad, dat zich van winkelcentrum moet ontwikkelen tot echt hart van het gebied met winkels, woningen en horeca, vanuit de gedachte dat waar je woont, je ook wil werken en recreëren.

Highlights Schalkwijk

Schalkwijk is een stadsdeel in transformatie. Die transformatie is eind vorige eeuw (met het verschijnen van het Schalkwijk 2000+) ingezet en zal de komende jaren, zij het met nieuwe inzichten, verder gestalte krijgen.

Zowel door fysieke (groen en bebouwing) als sociaal-maatschappelijke maatregelen wordt ingezet op verbetering van de toekomstwaarde, belevingswaarde en gebruikswaarde van het stadsdeel, voor zowel jong als oud.

Herontwikkeling

Schalkstad moet zich ontwikkelen van een eenzijdig winkelcentrum tot centrale ontmoetingsplek en kloppend hart van Schalkwijk. Er worden winkels, een bioscoop en horeca toegevoegd. De ontwikkeling van Schalkstad is een samenwerkingsverband tussen gemeente en eigenaren van winkelcentrum Schalkwijk.

Herstructureringsprojecten van de corporaties, en projecten zoals De Entree, Aziëweg en de Poort van Boerhaave zullen het aanzicht van de wijk veranderen. Ook zullen deze projecten een belangrijke bijdrage leveren aan de Haarlemse en regionale woningbouwopgave. Daarnaast wordt ingezet op het nieuw leven inblazen van leegstaande kantoren.

De nieuwe woningen dragen bij aan een meer gevarieerde bevolkingssamenstelling in het stadsdeel. Verder wordt op sociaal vlak ook flink geïnvesteerd in veiligheid, basisscholen en voorzieningen voor ouderen.

Leefbaarheid

Schalkwijk wil de openbare ruimte betekenisvoller en sociaal veiliger maken en het vele groen beter benutten en gebruiksvriendelijker maken. Leegstaande kantoren worden aangepakt.

Bereikbaarheid

Op de snijpunt van de thema's beleving en bereikbaarheid ligt de Europaweg. Deze anonieme ontsluitingsweg kan zich de komende jaren ontwikkelen tot een stadsstraat die het stadsdeel beter verbindt met het centrum.

Om de bereikbaarheid van het stadsdeel te verbeteren wordt vooral ingezet op het verbeteren van de faciliteiten voor langzaam verkeer.